Dokumentą elektroniniu parašu
pasirašė MINDAUGAS,DOCAITIS
Data: 2026-10-27 22:10:32

Taikus žmonių judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VšĮ „Girių inspekcija“
Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +370 679 34089, el. paštas giriuinspekcija@gmail.com
LT487189900010700257

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos
El. p. vstt@vstt.lt

PASTABOS IR PASIŪLYMAI DĖL MARGUPIO KADAGYNO GAMTOTVARKOS PLANO
Buveinių apsaugai svarbi teritorija LTJUR0010
TAIS projekto nuoroda: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/4bdb1b41c7b311f1a660f4c5849bb525
2026 m. spalio 27 d. Nr. GI-2026-10-27-03
Vilnius

VšĮ „Girių inspekcija“, gindama gyvosios gamtos, biologinės įvairovės ir visuomenės interesą, teikia pastabas dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus įsakymo projekto, kuriuo tvirtinamas BAST „Margupio kadagynas“ (LTJUR0010) gamtotvarkos planas. Pirmenybę teikiame jau susiformavusių natūralių buveinių ir vertingų medynų išsaugojimui. Augalijos šalinimas nėra savaiminis gamtotvarkos tikslas: jo būtinybė, ribos ir poveikis kitoms saugomoms vertybėms turi būti pagrįsti konkrečiais duomenimis ir mažiausios būtinos intervencijos principu.

1. Atsisakyti išankstinės prielaidos, kad sumedėjusi augalija yra „perteklinė“

Plano 5 punkte, 3 lentelės 1.1 priemonėje ir 7 punkte vartojami „nebūdingos perteklinės“ bei „visa nebūdinga sumedėjusi augalija“ šalinimo apibūdinimai, nors kadagynuose ir stepinių pievų mozaikoje natūralūs medžiai bei krūmai gali būti saugomų rūšių buveinės, pamiškės elementai ar mikrobuveinės. Rūšies pavadinimas ar pats sumedėjimo faktas neįrodo būtinybės kirsti. Plano 4 lentelėje į tvarkymo plotus 7a ir 8a taip pat patenka nedidelės miško žemės dalys.

Siūlome 1.1 priemonės ir 7 punkto formuluotę išdėstyti taip: *„Sumedėjusi augalija savaime nelaikoma pertekline. Prieš šalinimą Direkcija natūroje įvertina ir dokumentuoja konkrečių medžių bei krūmų poveikį tikslinės buveinės būklei, apsvarsto mažesnės intervencijos alternatyvas, pažymi šalintinus ir paliekamus individus. Išsaugomi 100 metų ir vyresni medžiai bei bet kurio amžiaus drevėti, lizdaviečių, negyvos medienos ar kitų mikrobuveinių turintys medžiai; šalinimo išimtis galima tik individualiai motyvuotu kompetentingos institucijos sprendimu, įrodžius jos būtinybę saugomai vertybei. Nepažeidžiamos saugomų rūšių augavietės ir buveinės.“*

2. Patikrinti saugomas rūšis ir pritaikyti darbų laiką

Plano 1 lentelėje registruotos šešios saugomos rūšys, tačiau jų gausa nenurodyta. Tarp jų yra juodasis apolonas ir melsvasis gencijonas. Pagal Saugomų rūšių informacinę sistemą melsvasis gencijonas žydi liepą–rugpjūtį, dauginasi sėklomis, o ilgalaikis ankstyvas šienavimas kelia potencialią grėsmę. Projekte šienavimui kaip optimali data nurodyta birželio vidurio–liepos vidurio atkarpa, o ganiavos laikas neribojamas. Vienodas režimas negali būti laikomas tinkamu visoms radavietėms.

Siūlome papildyti 7 ir 9 punktus: *„Prieš 1.1–1.3 priemones sutikrinami aktualūs SRIS ir buveinių duomenys, o prireikus atliekama tikslinė saugomų rūšių patikra tinkamu biologiniu laikotarpiu. Rūšių radavietės ir jautrios mikrobuveinės pažymimos darbų schemoje; jose šienavimo, ganymo, krūmų šalinimo laikas ir intensyvumas nustatomi individualiai, sudarant sąlygas žydėjimui, sėklų subrandinimui ir vabzdžių gyvenimo ciklui. Patikros rezultatai dokumentuojami.“*

3. Išsaugoti kelmus, negyvą medieną ir neardyti dirvožemio

Plano 7 punkte numatytas lapuočių kelmų įpjovimas ar kitoks pažeidimas, nupjautų medžių ir krūmų kelmų frezavimas iki 20 cm gylio, taip pat kupstų lyginimas freza ar mulčeriu. Tai nėra vien techninės priežiūros priemonės: jos gali naikinti su kelmais ir pūvančia mediena susijusias mikrobuveines bei trikdyti dirvožemį. Dalis tvarkymo plotų yra sausuose šlaituose, todėl svarbi ir erozijos rizika. Pirmiausia turi būti pagrįsta, ar pats medžio ar krūmo šalinimas apskritai būtinas.

Siūlome pakeisti 7 punktą: *„Vertingi medžiai, kadagiai ir natūralios sumedėjusios bendrijos išsaugomi. Kelmų įpjovimas, ardymas, frezavimas ir kupstų mechaninis lyginimas nenumatomi kaip įprastos gamtotvarkos priemonės. Išimtys galimos tik natūroje įvertinus konkrečią vietą ir motyvuotai pagrindus būtinybę saugomų vertybių apsaugai bei mažesnio poveikio alternatyvų nepakankamumą. Išsaugomos kelmų ir negyvos medienos mikrobuveinės; dirvožemio ardymo ir erozijos rizika turi būti kuo labiau sumažinta. Prieš darbus ir po jų dokumentuojama faktinė būklė ir konkretūs pašalinti numatyti medžiai bei krūmai.“*

4. Pirmenybę teikti jau susiformavusių medynų ir kadagynų išsaugojimui

Plano 6 punkte numatytas 6210 stepinių pievų atkūrimas ir formavimas, įskaitant 3a ir 8a plotus, o 7 punkte kartu siūloma palikti kadagius ir sudaryti sąlygas formuotis 5130 kadagynams. Tai atskleidžia skirtingų buveinių tikslų konkurenciją, tačiau vien pievų ploto didinimo tikslas neįrodo, kad jau susiformavusios natūralios medžių ir krūmų bendrijos yra mažesnės gamtinės vertės. Pirmiausia turi būti siekiama išsaugoti esamus vertingus medynus, kadagynus ir senus pavienius medžius.

Siūlome papildyti 7 punktą: *„Prieš įgyvendinant priemones 3a ir 8a tvarkymo plotuose, natūroje įvertinama esama sumedėjusi augalija, jos amžius, natūralumas, mikrobuveinės, saugomų rūšių buveinės ir ekologinės funkcijos. Pirmenybė teikiama jau susiformavusių vertingų medynų, kadagynų ir kitų natūralių sumedėjusių bendrijų išsaugojimui. 6210 pievų atkūrimo ar formavimo tikslas savaime nėra pakankamas pagrindas tokiai augalijai šalinti. Bet kokia intervencija galima tik individualiai ir motyvuotai pagrindus jos būtinybę konkretiems apsaugos tikslams ir įvertinus mažesnio poveikio alternatyvas.“*

5. Nepradėti negrįžtamo medžių ir krūmų šalinimo be aiškaus pagrindimo ir savininkų sutikimo

Plano 4 lentelėje visi penki aktyvaus tvarkymo plotai (1a, 2a, 3a, 7a ir 8a), iš viso 6,39 ha, yra privačioje žemėje. 8 punkte numatytas savininkų sutikimas, tačiau neaišku, kas ir kokiomis lėšomis užtikrins ilgalaikę priežiūrą po plane numatyto laikotarpio. Negrįžtamas medžių ar krūmų pašalinimas, prieš įvertinant šias aplinkybes, būtų ypač rizikingas. Jei tai tinka konkrečiai buveinei, ekstensyvus ganymas gali būti svarstomas kaip mažesnio poveikio priežiūros būdas, nesiejant jo su privalomais išankstiniais kirtimais.

Siūlome papildyti 8 punktą: *„Prieš bet kokius sumedėjusios augalijos šalinimo darbus privačioje žemėje turi būti gautas informuotas savininko ar valdytojo sutikimas konkrečiai darbų apimčiai ir natūroje pažymėti išsaugotini medžiai, kadagiai, kiti krūmai bei mikrobuveinės. Pirmiausia įvertinamos mažesnio poveikio priežiūros galimybės, įskaitant konkrečiai buveinei tinkamą ekstensyvų ganymą nepažeidžiant saugotinos sumedėjusios augalijos. Jeigu intervencija vis dėlto būtina, prieš ją turi būti nustatytas vykdytojas, priežiūros ir finansavimo tęstinumas bei poveikio stebėsenos rodikliai. Priežiūros neapibrėžtumas negali būti pagrindas iš anksto šalinti vertingą sumedėjusią augaliją.“*

Dėl derinimo viešumo ir atsakymo

Prašome atskirai įvertinti kiekvieną pastabą ir nurodyti priimtas ar atmestas formuluotes bei atmetimo motyvus. Nuo 2026 m. liepos 1 d. galiojančios redakcijos Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo Nr. XI-2220 5 straipsnio 2 dalies 4 ir 6 punktuose numatytas duomenų apie konsultavimąsi su visuomene bei kitų teisėkūros dokumentų viešinimas TAIS, 7 straipsnyje – veiksmingo konsultavimosi principai, o 17 straipsnio 4 dalyje – išvadų dėl projektų skelbimas TAIS. Prašome šį raštą prijungti prie nurodyto TAIS projekto derinimo medžiagos, viešai paskelbti jo įvertinimą, o atsakymą bei derinimo rezultatus taip pat atsiųsti el. paštu giriuinspekcija@gmail.com.

Orhuso konvencijos 7 ir 8 straipsniuose įtvirtinti visuomenės dalyvavimo rengiant su aplinka susijusius planus ir norminius sprendimus principai. Todėl svarbu sudaryti galimybę suinteresuotai visuomenei iki galutinio sprendimo susipažinti su pastabų nagrinėjimo rezultatais ir jų motyvais.

Pagarbiai
VšĮ „Girių inspekcija“ vadovas Mindaugas Docaitis